

Kulturní traumata jako součást politické kultury

Miroslav Grznár

ISS FSV UK

Proč kulturní traumata?

- Vycházíme z analýzy 53 narativních autobiografických rozhovorů v situaci „dítě - rodič“ a 17 „výzkumník – politik“
- Zájem o kulturní traumata nebyl součástí výzkumného záměru, který zkoumá politickou kulturu jako soubor kulturních repertoárů vztahování se k politickému (Swidler, Lamont)
- O zařazení tématu rozhodl překvapivě častý výskyt narativů kulturních traumat v souboru

Kulturní trauma je ...

- konceptualizováno jako teorie středního dosahu v rámci sociologie sociální změny (Sztompka)
- Kulturně definovaný a interpretovaný šok způsobený na kulturní tkáni společnosti (na rozdíl od psychologické, či biologické tkáně) vzniklý působením prudké společenské změny
- Na úrovni teorie existuje řada sporů. Pro výzkum byl podstatný výskyt narativů, které strukturně odpovídají kulturně-traumatické sekvenci na úrovni jednotlivce

Kulturně-traumatická sekvence

- Období krize smyslu či identity
- Orientace – práce s dostupnými kulturními zdroji
- Adaptace – strategické volby, jež mohou limitovat či prohlubovat symptomy
- Habitualizace – mohou vznikat na základě dlouhodobě přijatých strategií adaptace

Mapa kulturních traumata

Protektorátní traumata – holocaust, okupace

Trauma února 1948 – znárodnění, persekuce

Trauma srpna 1968 – krize ideálů, odpor k okupaci

Normalizační traumata – prověrky, tresty za neposlušnost

Trauma listopadu 1989 – krize ideálů, nepřipravení na reorientaci

Transformační traumata – nedostatečné potrestání komunistů, nová normalizace, traumata ekonomické transformace, líbánkový efekt

Trauma modernity

Individuální kulturní traumata – mediální atentát

Důsledky kulturních traumat na politický život

- Neexistuje vhodné zobecnění – všechna traumata jsou kontextuální a tedy vyvolávají vzájemně problematicky srovnatelné soubory možných adaptací
- Podstatné jsou především důsledky, které vedou k habitualizacím vyvolávajícím další traumata těch, jež jsou na druhé straně symbolické hranice
- Toto se děje prostřednictvím tří zaznamenaných principů předporozumění: kolektivní vina, dědičná vina, epistemologie nedůvěry
- Při běžném politickém provozu využívání těchto principů vede k degradaci politické kultury: vlastní politický konflikt pak slouží jako záminka k veřejnému vyřizování účtů za konflikty předchozí

Děkuji za pozornost

Odkazy na literaturu:

Lamont, M. Thèvenot, L. (2000) *Rethinking comparative cultural sociology: Repertoires of evaluation in France and the United States*. New York: Cambridge University Press

Swidler, A. (1986) *Culture in Action: Symbols and Strategies*. American Sociological Review. 51(2): 273-286.

Sztompka, P. (2000) Cultural Trauma : The Other Face of Social Change. European Journal of Social Theory. 3(4): 449-466.

Tato dílčí analýza je podpořena Grantovou agenturou UK v rámci projektu číslo 1702214.

Členové výzkumného týmu: Petra A. Beránková, Tomáš Samec, Lucie Černá